

ΠΟΙΗΣΗ

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ

ΜΟΝΤΕΡΝΑ

Εξωτερικά - μορφικά γνωρίσματα

1. Ομοιοκαταληξία	1. Όχι ομοιοκαταληξία
2. Μέτρο (ρυθμός - ρουδικότητα)	2. Όχι μέτρο, ελεύθερος βήχος (εσωτερικός ρυθμός υπάρχει)
3. Στροφές με ίσο αριθμό στίχων ή ίσο αριθμό συλλαβών σε κάθε στίχο	3. Όχι στροφές με σταθερή μορφή <u>Δηλ.</u> : όχι ίσος αριθμός στίχων <u>ή</u> όχι ίσος αριθμός συλλαβών σε κάθε στίχο <u>Αλλά</u> : το ποίημα μπορεί να είναι ή συμπαγές, ενιαίο
4. Αποφυγή διασκελισμών	4. Διασκελισμοί
5. Στίξη κανονική (ή προσεχόμενη)	5. Στίξη ακανόνιστη ή αετιξία (⇒ δυνατότητα να αναγνωθεί, όπως θέλει ο κάθε αναγνώστης)
6. Τήρηση γραμματικών ή συντακτικών κανόνων	6. Όχι τήρηση γραμ. ή συντ. κανόνων <u>Αλλά</u> : Ελλειπτικές φράσεις Αποσπασματικές προτάσεις Συμπύκνωση. Αφαίρεση.
7. Τίτλος προειδεατικός/ δηλωτικός του περιεχομένου	7. Τίτλος «προβληματικός» Κάποτε νοηματικά ανενεργός όχι δηλω- τικός
8. Το ποίημα απέχει από τον πεζό λόγο και τον καθημερινό λόγο. Αρα → ποιητικές λέξεις (συχνά: σπάνιες, επιτυπωτικές, λόμπουδες ποιητικές λέξεις. Ποιητικό λεξιλόγιο: και λέξεις λόγιες, αβυστηθιστές, εξεζητημένες)	8. Καθημερινός έως και πεζός λόγος. Αρα → αντιποιητικές λέξεις. Χρήση οποιασδήποτε λέξης (και Εκφραστική τόλμη Η αισθητική ευκίνηση δεν προκα- λείται από «ποιητικές» λέξεις αλλά από την ποιητική χρήση των λέξεων.

Εσωτερικά χνωρίσματα

9. Διατήρηση των κοινών νοημάτων των λέξεων

9. Αμφισημία. Πολυσημία. (των λέξεων)

{ Στόχος τα πολλά ερεθίσματα, για να
προβάλει ο αναγνώστης τον δικό του
εσωτερικό κόσμο κ' προβληματισμό }

Νέα νοηματική φόρτιση των λέξεων.

→ Νέα νοήματα μέσα από απρόσμε-
νους λεξιλογικούς συνδυασμούς.

Συνδέονται λέξεις αταίριατες κ'
ασύμβατες μεταξύ τους / ασύμβα-
τες συζεύξεις ⇒ Εκφραστική τόλμη.

Πρωτότυπη χρήση συμβόλων

10. Εύκολη (λιγότερο ή περιωότερο)
η αποκάλυψη του θέματος.
Η κεντρική ιδέα και το
περιεχόμενο του ποιήματος
προεχχίζεται χωρίς ιδιαίτερη
δυσκολία. ⇒ Κατανεπτό το νόημα.

10. Υποδήλωση ή απόκρυψη του

θεματικού κέντρου (το θέμα
«μυοφωτίζεται» ή κρύβεται).

Το νόημα του ποιήματος δεν είναι
ζεκάδαρο αλλά το διακρίνει

έκσθενότητα, αδωφεία, υπαινικτικότητα,
έλλειπτικότητα. Δημιουργούνται με:

- την απόκλιση από τους κανόνες της ^{χλω66ας}
 - τη χρήση συμβόλων με ιδιαίτερη
σημασία στη «χλω66α» κάθε ποιητή
 - την υποδήλωση
 - την έλλειψη λογικής αλληλουχίας
των νοημάτων
 - την απόκρυψη του θεματικού κέντρου
- ⇒ Ο αναγνώστης αποκαλύπτει μόνος
του το θέμα.

Σ.Σ. Λειτουργεί στο ποίημα
ο συνειρμός

11. Έλλοχη νοηματική αλληλουχία. 11. Όχι (πάντα) καθαρός νοηματικός
 ερμής κ' λογική αλληλουχία
 ⇒ άλοχη αλληλουχία και
δυναμική λειτουργία της μνήμης
 που υπαχρύνεται από τη «λογική»
του υποδυνείδτου,
του ονείρου,
της δημιουργικής φαντασίας

12. Λυρισμός / λυρικήτητα :

- έντονη συναισθηματική φόρτιση
 - έκφραση συναισθημάτων κ' του εσωτερικού κόσμου κ' ψυχισμού
- Μεσολογία εκφραστικά μέσα, ύφος πληθωρικό κ' μεγαλόστομο, στοιχεία μορφής που ενισχύουν τη μουσικότητα: μέτρο-ρυθμός, ομοιοκαταληξία, ποιητικές λέξεις, σχήματα λόγου, εικόνες

12. Δραματικότητα :

- έντονες συνθέσεις - συγκρούσεις
 - διάδυση στο βάθος της ψυχής
 - συχνά εντοπίζονται :
εκηνικός	ομιλούσες
διάλογος	φωνές
- κρυπτικός τρόπος έκφρασης συναισθήματος κ' συγκίνησης, με λιτά εκφραστικά μέσα, αφαιρετικό ύφος, δημιουργία δραματικής έπασης από απροσδόκητες λεξιλογικές επιλογές και αναπάντεχους συνδυασμούς χλωρίων στοιχείων

13. Θέματα «παραδοσιακά»

(εθνικά οράματα, φύση,
πατρίδα, ελευθερία,
θάνατος, έρωτας,
χυναίκα, νοσταλγία)

Η εξωτερική πραγματικότητα
υπάρχει αντικειμενικά και
ανεξάρτητα από το άτομο (ποιητή)

13. Θέματα:

πολιτικά, ηθικά, υπαρξιακά
— που συνδέονται με
οδυνηρά βιώματα και
με τον εσωτερικό κόσμο του
ανθρώπου —

διαψεύσεις οραμάτων
(δοσμένα με τρόπο ετοχαστικό)

Σ.Σ. : Εστίαση του ενδιαφέροντος
στην υποκειμενική πρόληψη
και βίωση της πραγματικότητας
από το άτομο.

14. Αυτοαναφορικότητα:

«Ο λογοτέχνης αναφέρεται
σε ή πρόσωπο σε πράγματα
που αφορούν τον ίδιο».

(Έτσι, το λογοτεχνικό έργο αναπα-
ριστά τη διαδικασία με την οποία
δημιουργήθηκε ή αναφέρεται στις
συνθήκες ύπαρξής του
(π.χ. «Καίσαρων», Κ.Π. Καβάφης)

+ Κυριαρχία της εικόνας. Οι εικόνες

της μοντέρνας ποίησης στηρίζονται στην υπέρβαση της πραγμα-
τικότητας, με συνδυασμό στοιχείων απόλυτα ετερόκλητων
(σε αντίθεση με αυτές της παραδοσιακής ποίησης που
είναι πολύ «ζωγραφικές» και χρησιμοποιούνται ως μέσο
έκφρασης και αναπαράστασης του εσωτερικού κόσμου
του ποιητή)

Σ. Σ.

Παραδοσιακή : Στόχος η αισθητική απόλαυση
μέσα από την τήρηση ευβάσεων

Μοντέρνα :

- Ιδέες, έννοιες και συναισθήματα θα ήταν αδύνατον να εκφραστούν με τους αυστηρούς και δεσμευτικούς κανόνες της παραδοσιακής ποίησης.
- Ο Νάτος Βαγενάς στο μελέτημά του με τίτλο «Για έναν ορισμό του μοντέρνου στην ποίηση» (1984) προσδιορίζει τα βασικότερα χαρακτηριστικά της μοντέρνας ποίησης:
 - Ο ελεύθερος στίχος
 - Η μεγάλη ανάπτυξη της δραματικότητας
 - Το καθημερινό λεξιλόγιο
 - Η σκοτεινότητα
 - Το άλογο στοιχείο
- Η προσωπική μυθολογία: Η καθιέρωση νέων προσωπικών συμβόλων και μύθων δυσχεραίνει την κατανόηση.
π.χ. Για να διαβάσουμε Ελύτη, Σεφέρη, Σινδουλο, πρέπει να έχουμε υπόψη μας πώς λειτουργούν στην ποίησή τους οι λέξεις ήλιος, θάλασσα, άγαμμα κ.ά.

Δείγμα παραδοσιακής ποίησης

Λορέντζος Μαβίλης: «Μούχρωμα»

Φυσάει τ' αεράκι μ' ανάλαφρη φόρα
και τες τριανταφυλλιές αργά σαλεύει·
στες καρδιές και στην πλάση βασιλεύει
ρόδινο σούρουπο, ώρα μυροφόρα,

χρυσή θυμητικών ονείρων ώρα,
που η ψυχή τη γαλήνη προμαντεύει,
την αιώνια γαλήνη, και αγναντεύει
σα για στερνή φορά κάθε της γνώρα

αξέχαστη· ξανθές κρινοτραχήλες
αγάπες, γαλανά βασιλεμένα
μάτια ογρά και φιλιὰ και ανατριχίλες

και δάκρυα· πλάνα δώρα ζηλεμένα
της ζήσης, που αχνοσβιέται και τελειώνει
σαν το θαμπό γιουλί που ολοένα λιώνει.

Δείγμα μοντέρνας ποίησης:

Γιάννης Ρίτσος: «Ο τόπος μας»

Ανεβήκαμε πάνω στο λόφο να δούμε τον τόπο μας
φτωχικά, μετρημένα χωράφια, πέτρες, λιόδεντρα.
Αμπέλια τραβάν κατά τη θάλασσα. Δίπλα στ' αλέτρι
καπνίζει μια μικρή φωτιά. Του παππουλή τα ρούχα
τα σιάξαμε σκιάχτρο για τις κάργιες. Οι μέρες μας
παίρνουν το δρόμο τους για λίγο φωμί και μεγάλες λιακάδες.
Κάτω απ' τις λεύκες φέγγει ένα ψάθινο καπέλο.
Ο πετεινός στο φράχτη. Η αγελάδα στο κίτρινο.
Πώς έγινε και μ' ένα πέτρινο χέρι συγυρίσαμε
το σπίτι μας και τη ζωή μας; Πάνω στ' ανώφλια
είναι η καπνιά, χρόνο το χρόνο, απ' τα κεριά του Πάσχα μικροί μικροί
μαύροι σταυροί που χάραξαν οι πεθαμένοι
γυρίζοντας απ' την Ανάσταση. Πολύ αγαπιέται αυτός ο τόπος με
υπομονή και περηφάνια. Κάθε νύχτα απ' το ξερό πηγάδι βγαίνουν τ'
αγάλματα προσεχτικά κι ανεβαίνουν στα
δέντρα.